

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-10-27

Diarienummer 0602/19

Handläggare

Linda Nilsson, Eva Lindstrand, Ritva Gonzalez

Telefon: 031-367 93 97

E-post: linda.2.nilsson@socialresurs.goteborg.se

Redovisning av uppdrag angående det drogförebyggande arbetet

Förslag till beslut

Social resursnämnd antecknar mottagandet av redovisning av uppdrag §298 till protokollet samt förklarar uppdraget som fullgjort.

Sammanfattning

Vid Social resursnämnds sammanträde 2019-12-18 gav nämnden förvaltningsdirektören i uppdrag att återkomma till nämnden med förslag på hur Stadens drogförebyggande arbete kan utvecklas och förstärkas. Social resursnämnd gav förvaltningsdirektören i uppdrag att ta kontakt med Grundskoleförvaltningen respektive Utbildningsförvaltningen för att fördjupa samverkan och utveckla det drogförebyggande arbetet. Social resursnämnd gav också förvaltningsdirektören i uppdrag att fördjupa samverkan och utveckla det drogförebyggande arbetet med friskoleaktörer exempelvis genom *Gruppen för fristående gymnasieskolor* som anordnas av GR.

Förvaltningen har tagit fram ett kunskapsunderlag och en nulägesanalys som stöd till att kunna stärka det drogförebyggande arbetet i Staden.

Förvaltningen ser att det finns kunskap och kompetens inom det drogförebyggande arbetet i Staden. Nulägesanalysen visar dock att det finns behov av tydligare strukturer för det drogförebyggande arbetet, för att kunna driva frågorna framåt och för att kunna samverka bättre. Det drogförebyggande arbetet ser olika ut, då förvaltningarna har valt att organisera och prioritera arbetet olika. Nulägesanalyser pekar även ut utvecklingsområden för att stärka och utveckla det drogförebyggande arbetet. Förvaltningen bedömer att det fortsatta arbetet med att förtydliga och utveckla strukturerna för det drogförebyggande arbetet är en fortsatt fråga för den nya organisationen tillsammans med befintliga förvaltningar.

Uppdraget har genomförts i samverkan med Grundskoleförvaltningen, Utbildningsförvaltningen och de fristående skolorna.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Alkohol, tobak och narkotika bidrar till en försämrad solkhälsa, lidande för individen och närstående samt medför stora kostnader för samhället.

Vi har idag god kunskap om effektiva metoder för att förebygga skador. En satsning skulle innebära en betydande påverkan på problemens omfattning och därmed även bidra

till en mer jämlik folkhälsa. Att satsa på förebyggande åtgärder handlar om att investera i framtiden. Främjande och förebyggande arbetet innebär vinster för individ och samhälle.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Förslagen syftar till att förstärka och utveckla det drogförebyggande arbetet. Risken för ANDT¹-relaterad ohälsa är större bland män än bland kvinnor, den är också större bland personer med förgymnasial utbildning jämfört med personer med eftergymnasial utbildning samt för personer med låg inkomst och personer i gruppen bi- och homosexuella jämfört med heterosexuella. Även personer som är socialt utsatta har en ökad risk för ANDT-relaterad ohälsa. Att minska ANDT-relaterad ohälsa bidrar till att minska skillnader i livsvillkor och verka för ökad sammanhållning, tillit och delaktighet. Drogeförebyggande arbete bidrar även till genomförandet av Agenda 2030, mer specifikt genom att bidra till mål 3.5 att stärka insatser för att förebygga och behandla drogmissbruk samt 3.A att stärka genomförandet av Världshälsoorganisationens tobakskonvention.

Barnkonventionen innebär bland annat ökat krav på att barnet ska få utrymme och yttra sig samt att hänsyn ska tas till barnets åsikter. Barnets bästa ska sättas i centrum. Vidare finns det ett antal skyddsartiklar i barnkonventionen. En av dessa är artikel 33 som fastställer att konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barn från olaglig användning av narkotika samt förhindra att barn utnyttjas i den olagliga framställningen av eller handel med narkotika. Att arbeta drogförebyggande syftar till att minska användningen av narkotika och därmed bidra till att skydda barn från olaglig användning av narkotika.

Det finns mycket att vinna om det universella förebyggande arbetet kan innefatta både kompetenser från brottsförebyggande, drogförebyggande samt förebyggande för psykisk ohälsa och våld. Forskning visar att många av risk- och skyddsfaktorer är lika för de olika områdena samt att riskfaktorer tenderar att stärka varandra. En bredare ansats skulle innebära att vi kan rikta fler insatser mot den universella nivån.

Förslagen bidrar till att skapa förutsättningar för att minska den sociala ojämlikheten som ANDT bidrar till samt att stärka implementeringen av Barnkonventionen.

Samverkan

Samverkan har skett i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) 2020-11-10.

Bilagor

1. Kunskapsunderlag
2. Nulägesanalys

¹ Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak

Ärendet

Nämnden har att anteckna mottagandet av redovisning av uppdrag §298 samt förklara uppdraget fullgjort.

Beskrivning av ärendet

Vid Social resursnämnds sammanträde 2019-12-18 gav nämnden förvaltningsdirektören i uppdrag (§298) att återkomma till nämnden med förslag på hur Stadens drogförebyggande arbete kan utvecklas och förstärkas. Social resursnämnd gav förvaltningsdirektören i uppdrag att ta kontakt med Grundskoleförvaltningen respektive Utbildningsförvaltningen för att fördjupa samverkan och utveckla det drogförebyggande arbetet. Social resursnämnd gav också förvaltningsdirektören i uppdrag att fördjupa samverkan och utveckla det drogförebyggande arbete med friskoleaktörer exempelvis genom *Gruppen för fristående gymnasieskolor* som anordnas av GR.

Stadens drogförebyggande arbete bör grundas i evidens och beprövad erfarenhet. Förvaltningen har tagit fram ett kunskapsunderlag som utgör en av utgångspunkterna för att stärka och utveckla det drogförebyggande arbetet.

En andra utgångspunkt för att utveckla det drogförebyggande arbetet är ha kunskap om verksamheter i Staden och om vilka behov som finns, att ha kännedom om vad som fungerar bra och vad som behöver utvecklas. I samverkan med Grundskoleförvaltningen, Utbildningsförvaltningen och de fristående skolorna har förvaltningen därför tagit fram och distribuerat enkäter till respektive skolor.

För att få en mer kvalitativ bild av det drogförebyggande arbetet genomförde förvaltningen workshops och intervjuer med elevhälsopersonal och rektorsgrupper samt med andra verksamheter i Staden som arbetar drogförebyggande. Projektledarna sammanställde materialet till en nulägesanalys som tillsammans med kunskapsunderlaget utgör en grund för hur Staden kan utveckla och förstärka det drogförebyggande arbetet. Materialet har bearbetats i två analysgrupper, en från varje skolförvaltning. Nulägesanalysen och problembilden är således gemensamt framtagna och förankrad i Grundskoleförvaltningen och Utbildningsförvaltningen.

Förvaltningens bedömning

Utveckla strukturer för Stadens drogförebyggande arbete

Förvaltningen bedömer att det sammantaget finns kunskap och kompetens inom det drogförebyggande arbetet i Staden. Men nulägesanalysen pekar på att det finns ett behov av tydligare strukturer i det drogförebyggande arbetet i Staden. Målsättningen för det drogförebyggande arbetet finns med i både Stadens folkhälsoprogram² och det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande programmet³. Programmen anger målsättning inom ANDT men konkretiserar och operationaliserar inte det drogförebyggande arbetet. Det finns även strukturer för samverkan inom det generella främjande arbetet i Stadens jämlikhetsarbete. Nulägesanalysen visar att det inte finns en tydlig samverkansstruktur i Staden för det drogförebyggande arbetet på en strukturell nivå. Forum för samverkan är

² ”verka för att inga barn och unga börjar missbruka narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak”

³ ”verka för att antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak successivt minskar, med särskilt fokus på cannabis”

efterfrågat bland de som bidragit till underlaget i nulägesanalysen, både mellan förvaltningarna och inom respektive förvaltning.

Stadens drogförebyggande arbete beskrivs genomgående som rörigt, det är inte alltid klart vem som ska göra vad och hur verksamheterna ska kopplas ihop. Bristen på strukturer upplevs som ett problem för att driva frågorna framåt och för att skapa en samverkan mellan och inom förvaltningarna. Det framkommer även att det drogförebyggande arbetet ser olika ut i staden. Förvaltningarna har valt att organisera och prioritera arbetet olika. Underlaget visar att det finns kunskap och kompetens inom det drogförebyggande arbetet, mycket gott förebyggande arbete utförs i staden. Men det formuleras och organiseras på olika sätt vilket försvårar samverkan och uppföljning.

Det finns mycket material och rapporter som berör det drogförebyggande arbetet som kan användas som uppföljning för det drogförebyggande arbetet. Undersökningen ”Skolelevers drogvanor” har genomförts var tredje år sedan 2004, den senaste gjordes 2019. Den redovisas både på hela Staden nivå och för stadsdelarna samt att skolorna har möjlighet att få resultatet för skolan. Den är ett verktyg för att få lokala siffror och därmed kunna styra insatser mot lokala förutsättningar. Den kan kompletteras med andra källor för att få en mer heltäckande bild för att stärka uppföljningen. Anmälningar till socialtjänsten, rapporter och statistik från skolan, Mini Maria och folkhälsoarbetet är kompletterande perspektiv till skolelevers drogvanor för en samlad uppföljning av Stadens arbete.

Skolans huvudmän har inte några gemensamma strukturer för att arbeta med trivsel, närvaro eller ett övergripande arbetssätt kring de generella förebyggande frågorna. Forskning pekar på att det är viktiga områden för att stärka det drogförebyggande arbetet.

Det saknas även en struktur för hur skolans huvudmän och socialförvaltningarna arbetar gemensamt kring kompetensutveckling i det drogförebyggande arbetet. Både breda ansatser och fördjupande kunskaper i det drogspecifika behöver utvecklas gemensamt för att fånga de behov som finns i verksamheterna.

Arbetssättet i skolan skiljer sig även kring tidig upptäckt och tidig insats, de riktlinjer som finns är inte fullt ut implementerade. I de fall som de inte finns eller att de inte är kända och implementerade skapar det oklarhet i de strukturer som ska stödja skolan.

Förvaltningen bedömer att det finns ett behov av att förtydliga och utveckla strukturerna för det drogförebyggande arbetet. 2021 går staden in i en ny organisation och detta är en fråga för kommande förvaltningar att arbeta vidare med, tillsammans med befintliga förvaltningar.

Utveckla samverkan med skolans huvudmän

Förvaltningen har fördjupat samverkan i och med att nulägesanalysen är gemensamt framtagen och uppdraget har förankrats i förvaltningsledningarna på både Grundskoleförvaltningen och Utbildningsförvaltningen. Den gemensamma nulägesanalysen är ett steg i samverkan, men för att fortsatt utveckla samverkan behöver det skapas strukturer för den.

Det finns ingen strukturerad samverkan mellan Social resursförvaltning och de fristående skolorna kring det drogförebyggande arbetet. Det är en diversifierad grupp med många huvudmän.

Materialet från enkäter och workshops från de fristående skolorna ger en bra överblick av det drogförebyggande arbetet i de fristående skolorna. Nulägesanalysen påvisar att det finns utvecklingspotential och behov av en fördjupad samverkan mellan friskoleaktörer och Stadens förvaltningar.

Identifierade behov

I nulägesanalysen framkommer fortsatta utvecklingsområden. Underlaget pekar på följande områden:

- Utveckla Skolans medverkan i Skola-Socialtjänst-Polis-Fritid arbetet till att omfatta alla elever i Göteborg
- Kompetensutveckla inom det generella förebyggande och det specifika drogförebyggande arbetet i skolan.
- Implementera Göteborgsmodellen – ett drogförebyggande arbete i skolor som har behov av stöd.
- Utveckla stöd och material till vårdnadshavare i det drogförebyggande arbetet
- Drogpolicy och/eller riktlinje för tidig upptäckt finns och är känd för all personal, elever och föräldrar.
- Utveckla samverkan mellan socialtjänst och alla skolor i Staden.
- Öka möjligheter till organiserade fritidsverksamheter.
- Kompetensutveckla personal inom kommunala fritidsverksamhet i drog- och brottsförebyggande arbete.

Förvaltningen bedömer att det är frågor för kommande socialtjänst i ny nämndorganisation tillsammans med befintliga förvaltningar att fortsatt arbeta med.

Social resursförvaltning

Michael Ivarson
Förvaltningsdirektör